

[Grønberg.]

gelses for, at et parti kan få andel i tillægsmandaterne, bortfaldt, således at et parti eller en person, der opnår det antal stemmer, et mandat i landet som helhed „koster“, får et mandat.

Efter 1. behandling henvistes forslaget til udvalgsbehandling i kommunaludvalget. Efter fremskaffelse af oplysninger om bl.a. den hollandske og den israelske valglov, blev spørgsmålet om nedsættelse af en valglovs-kommission rejst i udvalget. Dette spørgsmål nåede dog ikke at blive færdigbehandlet.

Selv om det i folketingsåret 1973-74, 2. samling, fremsatte lovforslag efter min opfattelse bedst opfylder kravet i grundlovens § 31, stk. 2, til valgloven — at den skal sikre en ligelig repræsentation af de forskellige anskuelser blandt vælgerne — vil jeg dog mene, at det nu fremsatte forslag, som er identisk med den lov, der gjaldt fra 1920 til 1950, bedre opfylder grundlovens § 31, stk. 2, end den gældende valglov, men jeg betragter dog kun forslaget som et praktisk skridt på vejen mod en valglov, der fuldt ud opfylder grundlovens påbud til valgloven.

Formuleringen af grundlovens § 31, stk. 2, er identisk med § 32 i 1915-grundloven, som var resultatet af en 50 år lang forfatningskamp, der skulle afskaffe alle valgprivilegier og genindføre den lige og almindelige valgret, som blev indført i 1849, men igen afskaffet ved 1866-grundloven, der gjorde valgretten afhængig af penge og hartkorn.

Ved indførelse af forskellige spærregler i 1950'erne skete et brud med den frie og almindelige valgret.

Fra valget den 15. november 1960 til valget den 21. september 1971 blev ved 5 valg afgivet i alt 563.005 gyldige stemmer uden valg af en kandidat, skønt stemmeantallet uden spærregler ville have givet valg af 46 andre kandidater end dem, der faktisk blev valgt.

De partier, som mistede flest mandater, var partiet de uafhængige (13), Danmarks retsforbund (11), Danmarks kommunistiske parti (9) og kristeligt folkeparti (4).

De partier, som har fået de mandater på de 563.005 stemmer, der var afgivet på andre partier, er følgende: socialdemokratiet (19), venstre (10), det konservative folkeparti (8), det radikale venstre (5), socialistisk folkeparti (2) og de uafhængige (1).

Dette resultat af 5 valg viser, at valgloven ikke opfylder grundlovens krav, og derfor må valgloven ændres, så vælgerne kan sikres, at den stemme, de afgiver på en kandidat eller et parti, ikke bruges til valg af en anden kandidat fra et andet parti.

Tilhængere af spærregler undskylder deres standpunkt med hensynet til at opnå et handledygtigt folketing og regering. Dette hensyn kan ikke begrunde en fravigelse fra grundloven, men måske en ændring af folketingets forretningsorden.

Den almindelige og lige valgret må gå forud for et sådant hensyn.

Den forløbne samling har netop vist, at et folketing har kunnet fungere med en mindretalsregering på 22 mandater uanset tilstedeværelsen af 11 partier, og at netop de mindre partier har kunnet enes om gennemførelsen af vigtige love.

Der er intet, der godtgør, at et folketing, der består af få større partier, er mere handledygtigt af denne grund.

Spærreglerne er vedtaget af de større partier, som herved hævder at gavne folkestyret, men i virkeligheden har gavnet sig selv. Man kan vel ikke forlange, at de politiske partier ikke tænker i partiegoistiske baner. Dette er derfor også grunden til, at grundloven indeholder bestemmelser til sikring af den lige og almindelige valgret for vælgerne, hvorved alle andre hensyn må vige for vælgerens frie stemmeret, som er grundlaget for folkestyret.

Hvad en valglov kan bruges til, ser vi nu i Grækenland, hvor alle politiske partier — også det kommunistiske — er tilladt, men valgloven kræver en stemmeandel på 17 pct. for at få mandater. En sådan regel ville overført til danske forhold ved sidste valg have givet socialdemokratiet alle mandater.

Folketinget har drøftet valglov mange gange i dette århundrede, og en del af tingets medlemmer havde nok helst undgået videre diskussioner. Men dette ting bliver ikke fri for at beskæftige sig med valgloven, før den er udformet på en sådan måde, at stemmer til et mandat også giver et mandat.

Indenrigsministeren (Jacob Sørensen):

Jeg skal herved tillade mig for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om svangerskabshygiejne og fødselshjælp.*